

Љубомир Левчев

СУТРАШЊИ ХЛЕБ

КЊИГА

Речи мисле, да сам заспао.
Књига испада ми из руке,
као што пада птица
са зачаране гране.
Али не пада на под,
да не згњечи сенке,
нити на небо
да окруни звезде.

И ја
више не читам
све то.
Ја само посматрам
како нека књига испада
из руке на неко
изморено човечанство.
И остаје да лебди отворена
као космонаут у бестежинском простору,
певајући о некој Отаџбини...
А она – чује и зна.
Онда ти, драга, прилазиш
са друге стране нечега
и гасиш смисао
шапатом:

– Желиш ли нешто друго?

Други полумрак?
Други полусан?
Другу... књигу?

– Желим, разуме се!

Али каква је ово књига без љубави?
Људи желе љубав.
И не пола, већ целу.
Чак, и ако је тужна.
Чак, и ако је безнадежна.
Људи желе љубав.
И ја желим.
Желим да је прочитам.
Желим да је прочитам
до краја.

РИМСКИ МОСТ

Ивану Марозову

Пут је нестао у планини.
Империја се распала у предање.
Епоха је ишчезла у мистични понор.
Само ти, Римски мосту, остао си читав —
бесциљно очуван.
Мост од страсти.
Мост од освете.
Мост од екстазе...

Шта уображаваш, родопско чудовиште?
Где водиш, грбави призору?
Испод тебе више ништа не тече.
Ти више немаш обале.
Ти си бескрајан.
Шта ли спајаш,
пошто и ти не спајаш два краја?
Зашто ми се допадаш?

Можда, зато што сличе
твоје и моје безумље?
Тамо, горе
сам
самотни облачић пролази
као душа заборављеног бога.
У суштини...
У суштини, коме говорим?

РАСО

*Господе, ја пијем,
Ти се опијаш.*
Омар Хајев

Старице –
привиђење са гробља епоха,
продају чорбу од купуса на тротоару.
Чаробнице на троновима од гајбица
ређају нежно своје пластичне
флаше боје гуштера.
Као да ће их продавати циганке за невесте.

Могле би да гатају у длан,
али пролеће снег.
Људи журе.
И човечанство је без вере.

Мали радио,
привезан зарђалом жицом
сам се укључује.
А од звука ствара се
празнична опијеност.

Волим да се правим „бизмарк“.
Волим ту
кисело-слану
брзу течност живота.
Али, Боже,
вреди ли да се истрезним ?

ГУБИТАК

Ако решиш да се изгубиш,
уради то у Паризу.
Али гледај да то буде ноћу,
када метро не ради,
аутобуси спавају
и таксисти дремају с једним упаљеним фаром.
Међутим, има привиђења.
Углавном жене.
Неке – лепе.
Штавише – Бугарке.
Питај их све што желиш, осим једно –
Колико имају година.
О! –
С временом и привиђења
не говори се о времену и привиђењима.
То је посао политичара.

Када сам се изгубио последњи пут,
ишао сам по истим тим
булеварима непознатих имена.
И све сам већ видео.
Ишао сам успоменама
које се беху изгубиле као и ја
у зелено-виолетној киши,
које исто осећаху, да памте све,
али исто
не знају где су.

Где води пут, ако има пута?
Има, разуме се!
Чим сам рекао: „Последњи пут”,
значи има.
И можда баш тамо, тачно тамо
указаће се оно непрегледно место,
где престајеш да знаш где си.

МАЈКА МИ ЈЕ У РАЈУ

Анђелчиће, које шијеш
са плавим остатком од очију,

анђелчиће добре,
као што сам био ја
на њиховом узрасту,
анђелчиће,
мајко,
анђелчићи
чекају да ушијеш
последње крилце.

Онда
ће они запевати
и полетеће око тебе.
Расплеће ти се седе косе
ретке
и узнеће те као светице што се узносе.

Тамо у рају
започеће твоје муке.
Зато што у рају
ничег нема,
што би ти личило на сина.

Пашћеш испред трона свевишњег.
Ноге ћеш сузама умити.
И молићеш га,
молићеш га
да те пусти само један минут,
невидљива,
да се вратиш кући...
Да ми спремиш нешто за доручак...
Да ми очистиш одећу...
И да ми напишеш
на кутији од цигарета:
„Врати се рано”!
Свевишњи ће се насмејати.
Бар је
и он извежен
плаветнилом твојих очију.
И неће да ти услиши молбу.
...Лећи ћеш ти сама
испод блажених палми.
И укосницом ћеш прикачити

једну звездицу –
тајну
шестодиоптријску,
да гледаш наш крај.
Изгреваће прозори
белих блокова.
У сенкама
заљубљеним.
Стојаће као статуете.
Жене ће у папучама ићи по хлеб.
И дозиваће децу
певајућим гласом.
Једна каравела
надлетаће аеродром.
Невидљиви возови
свираће у ноћи...
Ах, ти сигнали ноћних возова,
с којима ја увек некуд путујем!

Ти си их слушала.
Слушај их!
Слушај их!
Како иду...
Како журе...
Како свирају на прелазу...
Један од њих биће мој
закаснео и промукао
плач
за тобом!

СУТРАШЊИ ХЛЕБ

Некада сам прекоревао сина,
да не зна где се
купује хлеб.
А сада...
Он продаје хлеб.
У Америци.
У Вашингтону.
Обичним радним данима
предаје на Универзитету.

А суботом и недељом
продаје хлеб
на раскрсници авенија Небраска и Конектикат.

Бугарска њива је запустела.
Овдашње жене, које су
жњеле и храниле потомства,
одлазе као завршена песма.
Политичари играју мелодраму
„Ко је украо домаћу пшеницу?!”
Али остављају сличност између хлеба и човека,
скривену иза различитих имена,
различитих укуса,
а такође и цена је различита.

Мој син продаје хлеб за сендвиче,
рузмаринове погачице и пецива с маслинама,
питу „заатар”
шпанску „семолину” са сусамом,
орахов, пшенични хлеб, присут сунцокретом,
италијанско „pane bello”
„паладин”, умешен са маслиновим уљем, квасцем и
млеком,
кукурузни хлеб и хлеб од бундевиног семена,
турски хлеб и хлеб од облака...
Само бугарског
и јучерашњег хлеба нема!

Сваког дана остаје непродат
хлеб – прича ми син.
Дају да се увече узме.
Неки га убацују
У кесе...
И бацају...

Умор обара мог сина.
Хлеб продаје америчком сну.
(Те речи значе и „Америчком идеалу”).
Боже, чујеш ли, мој те син нешто моли!
А опасно га проклетство као аура опасује.
Ако имам право на молбу –
На последњу жељу, Боже,
Уради оно што жели мој син!

После можеш и да га посиниш!
У Софији
У сумрак језде
Сенке старица.
Преврћу канте за смеће – скупљају хлеб.
Показују ми једну – била је професор
Историје и бугарског језика.
Не жури! – каже. Не узбуђуј се!
Она не тражи хлеб за себе.
Она храни
разне кучиће и птице.
Ове моје речи су такође храна
за кучиће и птице.

Боже! –
Зашто ја живим?
Зашто лутам сам по Родопима?
Зашто надничим по запуштеним бунарима?
Зашто се завлачим у пећине, затрпане људима?
Зашто ноћим на заветинама, којих си се ти одрекао?

Тражим пут
ка боравишту последњег чаробњака,
који је заборавио да умре,
али није заборавио тајну хлеба.
Не данашњег хлеба који се продаје.
Не јучерашњег, који се баца...
Тајна сутрашњег хлеба ми треба.
Хлеба, који се љуби.
Који хвата децу за руке
и враћа их кући.

ЉУБОМИР ЛЕВЧЕВ рођен је 1935. године у граду Тројану. Завршио је Филозофско-историски факултет на Софијском универзитету. Уредник и главни уредник часописа *Литературни фронт* (1961–1971). Први заменик министра културе (1975–1979). Председник Савеза бугарских писаца (1979–1989). Од 1991. године уредник је и власник издавачке куће и међународног часописа *Орфеј*.

Прву књигу песама *Звезде су моје* објављује 1957. Године 2007. објављује *Крајње поеме*. У распону од педесет година, објавио је више од тридесет књига поезије. Левчев је објавио и два романа: *Убиј Бугарина* (1988) и *Ти си следећи*,

исте године. Године 2008. објављен је последњи, седми том изабраних дела – *Опасна слобода* (публицистика).

Превођен је и објављен у тридесет четири земље.

Добитник је многобројних престижних бугарских и међународних награда.

Живи и ради у Софији.

Са бугарског превео и белешку сачинио БРАНКО РИСТИЋ